

14. Екологічне право України. Академічний курс : [підручник] / за заг. ред. Ю.С. Шемшученка. – К : Юрид. думка, 2005. – 848 с.
15. Качинський А.Б. Розвиток проблеми ризику в Україні: теорія і практика / А.Б. Качинський. – К. : МАУП, 1997. – 164 с.
16. Охрана природы и воспроизводство природных ресурсов : в 20 т. / под ред. Г.И. Сидоренко. – М. : ВНИИТИ, 1986 – . – Т. 16 : Влияние антропогенных изменений окружающей среды на здоровье населения. – 1986. – 190 с.
17. Рахманин Ю.А. Современные научные проблемы совершенствования методологии оценки риска здоровьем населения / Ю.А. Рахманин, С.М. Новиков, С.И. Иванов // Гигиена и санитария. – 2005. – № 2.– С. 7–10.

Анотація

Барбашова Н. В. Взаємозв'язок понять «екологічний ризик» та «екологічна безпека». – Стаття.

Стаття присвячена дослідженню правовідносин екологічної безпеки та концепції екологічного ризику в контексті практичного застосування цих понять у юридичній практиці під час захисту права громадян на безпечне й здорове довкілля.

Ключові слова: екологічний ризик, екологічна безпека, екологічні нормативи.

Аннотация

Барбашова Н. В. Взаимосвязь понятий «экологический риск» и «экологическая безопасность». – Статья.

Статья посвящена исследованию правоотношений экологической безопасности и концепции экологического риска в контексте практического использования этих понятий в юридической практике при защите права граждан на безопасную и здоровую окружающую среду.

Ключевые слова: экологический риск, экологическая безопасность, экологические нормативы.

Summary

Barbashova N. V. Interrelation of the concepts “environmental risk” and “ecological safety”. – Article.

The article investigates relations of ecological safety and the concept of environmental risk in the context of practical application of these concepts in legal practice in protecting citizens' rights to the safe and healthy environment.

Key words: environmental risk, ecological safety, environmental standards.

УДК 342.77

Л. В. Бицюра

ДО ПИТАННЯ МЕХАНІЗМУ ГАРМОНІЗАЦІЇ АГРАРНОГО ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ ТА ЗАКОНОДАВСТВА ЄС

Для ефективності правового механізму взаємодії ЄС та України важливо сформувані систему правових засобів і заходів, які забезпечували б інтеграційні процеси на кожній зі стадій відповідними способами. Така система заходів має включати порівняльно-правове дослідження правових систем ЄС та України, виявлення їх особливостей; визначення оптимальних форм гармонізації, уніфікації і відповідних засобів їх здійснення; визначення видів та рівнів гармонізації й уніфікації та сфер і меж їх застосування; виявлення умов здійснення цих процедур; створення відповідних колізійних механізмів; узгодження термінології; створення словників термінів і понять [10, с. 54].

Розгляд та дослідження особливостей гармонізації аграрного законодавства України та законодавства Європейського Союзу як складової гармонізації зако-

нодавства в цілому ґрунтується на загальнодержавних програмах та концепціях правової реформи, які сьогодні здійснюються органами державної влади в Україні. Реалізація цих завдань пов'язана з необхідністю забезпечення відповідності аграрного законодавства України європейським стандартам. Гармонізація аграрного законодавства України та законодавства Європейського Союзу потребує особливої уваги в наукових дослідженнях аграрних відносин в Україні, пов'язаних із реалізацією через законодавство України «Угоди про партнерство та співробітництво між Україною та Європейськими Співтовариствами та їх державами-членами», та безпосередньо обумовлена ефективністю функціонування інституційного механізму наближення законодавства України до законодавства Європейського Союзу.

Належне організаційне забезпечення наближення законодавства України до законодавства Європейського Союзу та відповідно до статті 51 «Угоди про партнерство та співробітництво між Європейськими Співтовариствами та Україною» здійснюється шляхом затвердження переліку міністерств, інших центральних органів виконавчої влади, відповідальних за організацію роботи з адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу, узгодження координації та взаємодії їх діяльності, створення спеціальної державної установи, відповідальної за сприяння Міністерству юстиції України в реалізації покладених на нього функцій у сфері адаптації законодавства України до законодавства ЄС, вдосконалення нормотворчої діяльності органів виконавчої влади та є предметом правового регулювання відповідних нормативно-правових актів¹.

У сучасному міжнародному праві гармонізація не поділяється на внутрішню та зовнішню або міжнародно-правову та національно-правову. У розрізі цього гармонізація розуміється виключно як зовнішній міжнародний процес, учасниками якого є суб'єкти міжнародно-правових відносин. А процес, що деякими науковцями, зокрема, розуміється як національно-правова гармонізація, традиційно інтерпретується як діяльність органів державної влади з усунення колізій та суперечностей у національному праві, що зазвичай не стосується гармонізації.

¹Програми інтеграції України до Європейського Союзу, схвалені Указом Президента України від 14 вересня 2000 р. № 1072; Указ Президента України від 9 лютого 1999 р. № 145 «Про заходи щодо вдосконалення нормотворчої діяльності органів виконавчої влади»; Указ Президента України «Про заходи щодо вдосконалення нормотворчої діяльності органів виконавчої влади» від 9 лютого 1999 р. № 145/99; Указ Президента України від 21 серпня 2004 р. № 965 «Питання організації виконання Закону України «Про Загальнодержавну програму адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу»; постанова Кабінету Міністрів України від 12 червня 1998 р. № 852 «Про запровадження механізму адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу»; постанова Кабінету Міністрів України від 16 серпня 1999 р. № 1496 «Про Концепцію адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу»; постанова Кабінету Міністрів України від 15 травня 2003 р. № 716 «Про утворення Центру європейського та порівняльного права»; постанова Кабінету Міністрів України від 18 липня 2007 р. № 950 «Про затвердження Регламенту Кабінету Міністрів України» та ін. «План першочергових заходів щодо інтеграції України до ЄС на 2013 рік» затверджено розпорядженням Кабінету Міністрів України від 13 лютого 2013 р. № 73, містить 71 захід щодо інтеграції України до Європейського Союзу.

Гармонізація права може здійснюватися за допомогою різних способів, найбільш поширеними серед яких є:

- прийняття міжнародно-правових актів із метою подальшої їх імплементації в національному законодавстві двох або більше держав (до таких міжнародно-правових угод належать конвенції, дво- та багатосторонні угоди, протоколи та інші документи);

- одностороння імплементація зарубіжних правових норм (позитивного досвіду) у національному законодавстві держави;

- розробка правових рекомендацій іноземній державі з певних питань;

- удосконалення національного законодавства: усунення прогалин, усунення колізій та протиріч у рамках однієї галузі права. Правову основу зближення та поступового приведення законодавства України у відповідність до законодавства ЄС у контексті спрямування зовнішньополітичної діяльності України на забезпечення її національних інтересів і безпеки шляхом підтримання мирного і взаємовигідного співробітництва з членами міжнародного співтовариства за загально визнаними принципами й нормами міжнародного права формують: Конституція України, схвалені Верховною Радою України «Основні напрями зовнішньої політики України» та «Концепції (основи державної політики) національної безпеки України», «Угода про партнерство і співробітництво між Україною та Європейськими Співтовариствами та їх державами-членами» від 14 червня 1994 р. (далі – Угоди про партнерство та співробітництво між Європейськими Співтовариствами та Україною) та інших договорах, укладених між Україною та ЄС, у яких визначаються механізми взаємодії між ними, а також «Концепція адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу», схвалена постановою Кабінету Міністрів України від 16 серпня 1999 р. № 1496 [3]. Водночас основні напрями співробітництва України з Європейським Союзом як такі, що досягли високого рівня політичної інтеграції, уніфікації права, економічного співробітництва, соціального забезпечення та культурного розвитку, визначає «Стратегія інтеграції України до Європейського Союзу», затверджена Указом Президента України від 11 червня 1998 р. № 615/98.

Для підготовки України до впровадження угоди про асоціацію погоджено та виконується «Порядок денний асоціації Україна – ЄС», який передбачає заходи щодо адаптації законодавства [4, с. 7].

Угодою про партнерство та співробітництво не визначено, якого ступеня відповідності належить досягти в результаті адаптації законодавства України до законодавства ЄС та часові рамки зазначеного процесу. Саме тому програмою передбачена підготовка разом з ЄС планів-графіків адаптації законодавства України [8, с. 7].

Відповідно до § 85–87 Регламенту Кабінету Міністрів України, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 18.07.2007 р. № 950 (далі – Регламент КМУ), центральні органи виконавчої влади, взаємодіючи з Кабінетом Міністрів України:

- спрямовують свою діяльність на досягнення програмних цілей Кабінету Міністрів України, забезпечують реалізацію державної політики у відповідній

сфері та проводять постійний аналіз її ефективності, виконують покладені на них завдання, забезпечуючи цілісність та органічну єдність дій Кабінету Міністрів України;

- своєчасно інформують Кабінет Міністрів України про результати своєї діяльності з вирішення важливих суспільно-економічних питань, а також з інших питань, що виникають у їх відносинах з Президентом України, Верховною Радою, іншими державними органами й стосуються компетенції Кабінету Міністрів України;

- регулярно інформують громадськість про стан виконання програми діяльності Кабінету Міністрів України, проводять роз'яснювальну роботу щодо змісту, цілей та механізму реалізації державної політики у відповідній сфері;

- приймають у межах наданих повноважень рішення з питань, які мають важливе соціально-економічне значення й стосуються життєвих інтересів громадян, після консультацій з Прем'єр-міністром, Першим віце-прем'єр-міністром;

- забезпечують в установленому Регламентом КМУ порядку опрацювання матеріалів, що надходять від Кабінету Міністрів України, з питань розгляду депутатських запитів, звернень, підготовки висновків до законопроектів, ініційованих народними депутатами України, і законів, що надходять на підпис Президентові України, та з інших питань;

- супроводжують законопроекти під час їх розгляду у Верховній Раді;

- співпрацюють із Секретаріатом Кабінету Міністрів України, у тому числі Апаратом Прем'єр-міністра, з питань, що виникають у їх відносинах з Кабінетом Міністрів України і Прем'єр-міністром, проводять консультації стосовно процедури підготовки проектів актів законодавства та інших документів, які подаються на розгляд Кабінету Міністрів України, організації роботи з контролю виконання рішень Кабінету Міністрів України, а також з інших питань, що регулюються Регламентом КМУ [1].

З урахуванням вищезазначеного механізму взаємодії центральних органів виконавчої влади та з метою забезпечення взаємодії органів державної влади та недержавних інституцій під час виконання «Загальнодержавної програми адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу» (далі – Програма) в 2004 році створено Координаційну раду з адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу (далі – Координаційна рада), основними завданнями якої є:

- розроблення пропозицій щодо розвитку співробітництва з Європейським Союзом у сфері адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу;

- формування єдиних підходів до провадження діяльності з адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу;

- визначення переліку органів виконавчої влади, відповідальних за організацію роботи з адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу;

- підготовка щорічного плану заходів із виконання Програми;

- розгляд стану реалізації плану заходів із виконання Програми;

- підготовка та подання Верховній Раді України щорічної доповіді про стан виконання Програми [2].

Згідно із ч. 1 § 84–85 Регламенту КМУ розроблення законопроектів, що подаються до Верховної Ради України Кабінетом Міністрів України в порядку законодавчої ініціативи, здійснюється відповідно до перспективних і поточних планів законопроектних робіт та завдань, визначених законами України, указами Президента України і постановами Верховної Ради України, актами Кабінету Міністрів України та дорученнями Прем'єр-міністра [4].

Центральні органи виконавчої влади подають Мін'юсту пропозиції до орієнтовного плану законопроектних робіт за встановленою формою не пізніше ніж до 15 жовтня поточного року.

Сформований Мін'юстом України орієнтовний план законопроектних робіт подається для затвердження Кабінету Міністрів України, не пізніше ніж до 1 грудня поточного року [5].

У пропозиціях до перспективного та поточного планів зазначаються: орієнтовна назва законопроекту; проблема, яка потребує законодавчого врегулювання. Якщо проект закону є проектом регуляторного акта, про це зазначається окремо; підстава для розроблення законопроекту; строк внесення законопроекту до Кабінету Міністрів України [1].

Інституційне забезпечення співробітництва України та ЄС визначено також «Стратегією інтеграції України до ЄС», іншими рішеннями Верховної Ради України, Президента України та Кабінету Міністрів України.

Угодою про партнерство та співробітництво між Україною та ЄС передбачено створення спільних органів між Україною та ЄС: Ради та Комітету з питань співробітництва, Комітету з парламентського співробітництва. Верховною Радою України утворено Комітет з питань європейської інтеграції та Комітет у закордонних справах, визначено їх повноваження [1]. Діє українська частина Комітету з парламентського співробітництва між Україною та ЄС, яка формується з народних депутатів, що представляють різні депутатські фракції та групи у Верховній Раді України. Керівництво «Стратегією інтеграції України до ЄС» здійснює Президент України. Крім того, Президент України щорічно бере участь у саміті Україна – ЄС, який є механізмом регулярного політичного діалогу на найвищому рівні.

Забезпечення реалізації «Стратегії інтеграції України до ЄС» належить до компетенції Кабінету Міністрів України, зокрема Прем'єр-міністр України є головою Української частини Ради з питань співробітництва між Україною та ЄС; Координаційної ради з адаптації законодавства України до законодавства ЄС.

Забезпечення скоординованої реалізації стратегічного курсу України на інтеграцію до Європейського Союзу, створення передумов, необхідних для набуття Україною повноправного членства в Європейському Союзі, здійснюють центральні органи виконавчої влади, відповідальні за здійснення завдань, визначених «Стратегією інтеграції України до Європейського Союзу», перелік яких затверджено розпорядженням Президента України від 27 червня 1999 р. № 151/99-рп.

Інституційний механізм у сфері європейської інтеграції формують:

– Міністерство закордонних справ України, яке бере участь у формуванні та реалізації державної політики, спрямованої на інтеграцію України

в європейський політичний, економічний, правовий простір з метою набуття членства в ЄС;

– Міністерство юстиції України як спеціально уповноважений центральний орган виконавчої влади у сфері адаптації законодавства України до законодавства ЄС організовує роботу з підготовки щорічного плану заходів щодо виконання Загальнодержавної програми адаптації законодавства України до законодавства ЄС, проводить моніторинг її виконання; здійснює науково-експертне, аналітичне, інформаційне та методологічне забезпечення виконання «Загальнодержавної програми адаптації законодавства України до законодавства ЄС», переклад актів *acquis communautaire* українською мовою, оновлення глосарія термінів *acquis communautaire*;

– Міністерство економічного розвитку і торгівлі України, до компетенції якого належить таке: формування та забезпечення реалізації державної політики з питань економічного й соціального співробітництва України з ЄС; забезпечення й координація в межах своїх повноважень виконання українською стороною зобов'язань за міжнародними договорами України з ЄС, участь у переговорах, спрямованих на розвиток договірних відносин з ЄС; участь у встановленому порядку у функціонуванні двосторонніх органів формату «Україна – ЄС», утворених у рамках чинних міжнародних договорів, забезпечує роботу відповідних підкомітетів Комітету з питань співробітництва між Україною та ЄС; забезпечення взаємодії центральних органів виконавчої влади, пов'язаної зі створенням зони вільної торгівлі між Україною та ЄС, укладанням «Угоди про асоціацію між Україною та ЄС» в економічній, секторальній сферах, а також з питань розвитку людського потенціалу; розробка пропозицій щодо вдосконалення механізму взаємодії центральних органів виконавчої влади з інституціями ЄС забезпечує в межах своїх повноважень адаптацію законодавства України до законодавства ЄС та ін.

Відповідно до вищезазначеного розпорядження Президента України відповідальність Міністерства аграрної політики України охоплюється співробітництвом у сфері сільськогосподарської кооперації [2].

Разом з тим у центральних та місцевих органах виконавчої влади створено (визначено) структурні підрозділи, до компетенції яких віднесені питання європейської інтеграції, а також питання адаптації національного законодавства до законодавства ЄС та підготовки й реалізації проектів технічної допомоги.

Робота щодо моніторингу та оцінки виконання досягнутих домовленостей, у тому числі щодо реалізації «Порядку денного асоціації Україна – ЄС» здій-

² Наприклад, з метою поглиблення торговельного та секторального співробітництва пунктом 4 плану заходів Мінекономрозвитку України та інші центральні органи виконавчої влади зобов'язано розробити проект Закону України «Про внесення змін до Митного тарифу України, затвердженого Законом України «Про Митний тариф України» з метою приведення товарної номенклатури Митного тарифу України у відповідності до Гармонізованої системи опису та кодування товарів 2012 р., що є основою для української класифікації товарів зовнішньоекономічної діяльності (УКТЗЕД) [7]. Якщо в УКТЗЕД по відношенню до її міжнародних частин – ГС та Комбінованої номенклатури Європейського Союзу – виявлено неточності, які виникли в результаті неправильного перекладу з офіційної мови оригіналу на українську мову, назв позицій, підпозицій, а також текстів приміток до розділів, груп, позицій, підпозицій та додаткових приміток, то за основу приймаються тексти оригіналів офіційних видань Гармонізованої системи Всесвітньої митної організації та Комбінованої номенклатури Європейського Союзу.

снюється в рамках українських частин двосторонніх органів Україна – ЄС (української частини Ради та української частини Комітету з питань співробітництва між Україною та ЄС, а також українських частин підкомітетів), української частини Комітету старших посадових осіб «Порядку денного асоціації Україна – ЄС».

Безпосередні механізми гармонізації законодавства впроваджуються на суто галузевому інституційному рівні².

Підсумовуючи вищевикладене, можна зробити такі висновки:

– гармонізація законодавства набуває значення не лише інструмента стратегічного зближення з ЄС, але й безпосереднього інструмента забезпечення доступу українських товарів та послуг на ринок держав-членів ЄС, що обумовлює необхідність змін у підходах до планування та проведення заходів з адаптації законодавства, зокрема опрацювання та перехід від щорічного планування заходів з адаптації до більш ефективного середньо- та довгострокового планування з метою чого урядом України з урахуванням парафорованого проекту угоди про асоціацію, «Порядку денного асоціації Україна – ЄС», інших двосторонніх домовленостей, досягнутих у рамках роботи двосторонніх органів, розробляються відповідні внутрішні плани роботи [8, с. 28] з метою забезпечення ефективної взаємодії органів державної влади під час виконання «Загальнодержавної програми адаптації законодавства України до законодавства Європейського союзу»;

– чинна вітчизняна нормативно-правова база у сфері приведення положень розроблюваних проектів нормативно-правових актів із питань регулювання аграрних відносин у відповідність до законодавства Європейського Союзу лише частково задовольняє потреби часу та не завжди охоплює всі ключові елементи, які необхідні для ефективної реалізації державної аграрної політики, спрямованої на ефективне управління в галузі сільськогосподарського виробництва та землекористування, підтримку агровиробництва, стимулювання інтеграційних процесів в агропромисловому комплексі, формування передумов для збереження та комплексного розвитку сільських територій і підтримки підприємницьких ініціатив на селі.

Література

1. Договір про заснування Європейської Спільноти [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/994_017.
2. Про затвердження Стратегії інтеграції України до Європейського Союзу : Указ Президента України від 11 червня 1998 р. № 615/98. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/615/98>.
3. Про Загальнодержавну програму адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу : Закон України від 18 березня 2004 р. № 1629-IV [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1629-15>.
4. Про затвердження Регламенту Кабінету Міністрів України : Постанова КМУ від 18 липня 2007 р. № 950 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua>
5. Деякі питання адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу : Постанова КМУ від 15 жовтня 2004 р. № 1365 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua>
6. Про Міністерство аграрної політики та продовольства України : Указ Президента України від 23 квітня 2011 року № 500/2011 [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://170820.minagro.web.hosting-test.net/page/?11152>.
7. Деякі питання організації законопроектних робіт та адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу в Міністерстві економіки України : Наказ Міністерства

- економіки України від 18 жовтня 2007 року № 348 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua>
8. Парламентський вимір Європейської інтеграції / за ред. С.Г. Плачкової. – К. : Нора-прінт, 2005.
 9. Луць Л.К. Формування правового механізму взаємодії України з Радою Європи та Євросоюзом / Л.И. Луць // Віче. – 2006. Вип. 7–8. – С. 54–55.

Анотація

Бицюра Л. В. До питання механізму гармонізації аграрного законодавства та законодавства ЄС. – Стаття.

Стаття присвячена висвітленню загальних особливостей механізму гармонізації законодавства України та інституційних аспектів, які впроваджуються на міжгалузевому та галузевому рівнях.

Ключові слова: механізм гармонізації законодавств, ЄС, аграрне законодавство, Порядок денний асоціації Україна – ЄС, загальнодержавні програми.

Аннотация

Бицюра Л. В. К вопросу механизма гармонизации аграрного законодательства и законодательства ЕС. – Статья.

Статья освещает общие особенности механизма гармонизации законодательства Украины и институциональных аспектов, которые внедряются на межотраслевом и отраслевом уровнях.

Ключевые слова: механизм гармонизации законодательства, ЕС, аграрное законодательство, Повестка дня ассоциации Украина – ЕС, общегосударственные программы.

Summary

Bytsura L. V. On the question of the mechanism of agrarian legislation and harmonization with EU legislation. – Article.

The article is devoted to the general features of the mechanism of harmonization of legislation of Ukraine, and institutional aspects that are implemented on inter-sectoral levels.

Key words: «mechanism of harmonization of legislation», EU, «agrarian law» Agenda of the EU – Ukraine «national programs».

УДК 349.6:303.64 (09)

Т. О. Рахнянська

ПРАВОВИЙ РЕЖИМ ЗЕМЕЛЬ КАПІТАЛЬНОГО БУДІВНИЦТВА: ІСТОРИКО-ПРАВОВИЙ АНАЛІЗ

Сучасний стан національного, міжнародного та європейського законодавства у сфері правового регулювання природоресурсних, природоохоронних та антропоохоронних відносин характеризується динамічністю, гнучкістю, комплексністю та спрямованістю на реалізацію екологічної складової концепції сталого розвитку для збереження яксного довкілля для прийдешнього та майбутніх поколінь. У зв'язку із цим особливої уваги, на нашу думку, заслуговує питання правового регулювання господарської діяльності у сфері капітального будівництва та, відповідно, правового режиму територій, які використовуються для капітальної забудови. Це пов'язано з тим, що така господарська діяльність є екологічно небезпечною та ризикованою, що зумовлено наявністю промислових відходів, викидами небезпечних речовин та забрудненням довкілля, аваріями, катастрофами, які трапляються на будівельних майданчиках, зменшенням територій із зеленими насадженнями й т. д. Оскільки будь-яке явище, у тому числі правове, є результатом впливу багатьох факторів (економічних, політичних, історичних, соціальних тощо), вважаємо

© Т. О. Рахнянська, 2014